

Innst. 268 L

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Prop. 71 L (2012–2013)

Innstilling fra justiskomiteen om endringer i straffeprosessloven mv. (elektronisk kontroll som varetektssurrogat mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

Innledning

Proposisjonen inneholder to lovforslag. For det første foreslår departementet å innføre elektronisk kontroll som varetektssurrogat. Som andre surrogater må elektronisk kontroll sikre formålet med varetektsfengslingen. Ordningen, som foreslås hjemlet i straffeprosessloven § 188, innebærer at retten i stedet for fengsling kan beslutte at siktede skal oppholde seg på bestemte steder og være undergitt elektronisk kontroll. Bruk av elektronisk kontroll kan redusere bruken av tradisjonell varetektsfengsling og dessuten frigi fengselsplasser til andre formål.

I proposisjonen foreslår departementet også to mindre justeringer i vilkårene for bruk av elektronisk kontroll ved straffegjennomføring, jf. straffegjennomføringsloven § 16 annet ledd. Utprøvingen har vist behov for å erstatte uttrykket «prøveløslatelse» med «løslatelse» og presisere at den ubetingede fengselsstraffen ikke må overstige fire måneder.

Innføring av elektronisk kontroll som varetektssurrogat

Noen ganger kan formålet med en pågripelse eller varetektsfengsling nås ved surrogater som er mindre inngripende. Reglene om varetektssurrogater fremgår av straffeprosessloven § 188. Retten kan for eksempel beslutte at siktede fremstiller seg for poli-

tiet til bestemte tider eller ikke forlater et bestemt oppholdssted. Retten kan også beslutte at siktede innleverer pass, førerkort, sjøfartsbok, fartsbevis eller liknende.

Bruk av varetektssurrogater forutsetter at vilkårene for fengsling er til stede, men det kreves ikke at det prinsipielt begjæres fengsling. Det kreves ikke siktedes samtykke.

Norge har tiltrådt flere konvensjoner som har betydning for bruk av varetekt. FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) er særlig sentrale. For personer under 18 år inneholder også FNs barnekonvensjon (BK) bestemmelser av betydning for bruken av varetekt. Både SP, EMK og BK gjelder direkte som norsk rett gjennom menneskerettsloven, og skal ved eventuell motstrid med andre norske lovbestemmelser gis forrang, jf. menneskerettsloven § 3.

Norge har flere ganger blitt kritisert for utstrakt bruk av varetektsfengsling av ulike internasjonale og regionale overvåkningsorganer, som The UN Committee Against Torture (CAT), The UN Working Group on Arbitrary Detention og The European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT). Forslaget om bruk av elektronisk kontroll som varetektssurrogat i de tilfeller det er mulig, kan bidra til redusert bruk av varetektsfengsling og anses å være i samsvar med Norges internasjonale konvensjonsforpliktelser.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll skal øke kvaliteten i soningen ved å gi domfelte mulighet til å ivareta sine sosiale og økonomiske forpliktelser og dermed bidra til å redusere tilbakefall til ny kriminalitet. Ordningen kan bare benyttes hvis den idømte fengselsstraffen eller resterende tid frem til forventet prøveløslatelse er inntil fire måneder.

En viktig del av straffegjennomføring med elektronisk kontroll er at den domfelte kan opprettholde arbeid, skole eller annen aktivisering under straffegjennomføringen. Det er derfor et krav at domfelte skal være aktivisert i et minimum antall timer per uke, normalt mellom 20 og 40 timer. Aktiviseringen kan i tillegg til arbeid eller skole være studier, behandling, kursvirksomhet og liknende. Dersom det er praktisk mulig, skal det oppnevnes en kontaktperson på sysselsettingsstedet. Domfelte kan benytte inntil fem timer permisjon i uken, som skal dekke personlige og praktiske gjøremål. Minimum to ganger i uken skal domfelte møte kriminalomsorgen for samtaler, programvirksomhet eller annet individuelt tilrettelagt innhold.

Kontrollnivået under straffegjennomføringen er høyt. Den som gjennomfører straff med elektronisk kontroll, fullbyrder ubetinget fengselsstraff, og det er etablert et kontrollregime som ivaretar nettopp dette. Av hensyn til sikkerheten og kvaliteten på straffegjennomføringen er det viktig med døgnkontinuerlig kriminalomsorgsfaglig kompetanse alle dager i uken. Dette sikrer god kontroll og mulighet for å treffe nødvendige beslutninger til enhver tid. Brudd på gjennomføringen håndteres effektivt, om nødvendig ved umiddelbar innsettelse i fengsel.

Det er en felles kontrollsentral for hele landet som har ansvaret for drift av den tekniske løsningen, herunder mottak av alarmer og meldinger fra kontrollutstyret hos domfelte. Kontrollsentralens hovedansvar er å sikre at alle relevante hendelser og alarmer som rapporteres fra kontrollutstyret i de domfeltes hjem, fanges opp og videreformidles til den delen av kriminalomsorgen som er ansvarlig for den kriminalomsorgsfaglige virksomheten. Kontrollsentralen er lagt til Kriminalomsorgens IT-tjeneste (KITT) i Horten og er døgnbemannet.

I tillegg til den elektroniske kontrollen blir kontrollen med domfelte utført ved uanmeldte kontrollbesøk i hjemmet og på sysselsettingsstedet, samt obligatoriske oppmøter for kriminalomsorgen. Det er totalforbud mot inntak av rusmidler, og dette blir kontrollert gjennom jevnlig urin- og utåndingsprøver. Samlet sett gir ordningen god kontroll og tett, faglig oppfølging fra kriminalomsorgen samtidig som domfelte er hjemme.

Kriminalomsorgen skal som hovedregel ikke innvilge straffegjennomføring med elektronisk kontroll ved kriminalitet begått i eget hjem, ved volds- eller seksuallovbrudd, eller dersom en slik straffegjennomføring vil framstå som utilrådelig eller støtende.

I perioden 2008–oktober 2012 har om lag 7 300 domfelte søkt om å få sone fengselsstraffen med elektronisk fotlenke. Over 4 100 har allerede gjennomført straffen på denne måten. Av disse har bare

190 blitt overført til fengsel etter brudd på reglene. Dette er en andel på 4,6 pst. og er svært lavt. De fleste tilfellene skyldes inntak av mindre mengder alkohol eller brudd på avtaler med kriminalomsorgen.

Forslaget om å innføre elektronisk kontroll som varetektssurrogat vil etter departementets syn bidra til å redusere behovet for lukkede fengselsplasser til varetektsfengslinger. Utnyttelsen av fengselskapasiteten har vært svært høy for å få ned soningskøen, noe som tidvis har gjort det vanskelig å skaffe nødvendige varetektsplasser tilstrekkelig raskt etter pågrepelse.

Samtidig er det også andre klare fordeler med å innføre et slikt tiltak. Varetektsinstituttet er under stadig kritikk på grunn av negative konsekvenser for den fengslede. Elektronisk kontroll utenfor fengsel er derimot mindre inngripende og vil derfor være et nyttig supplement hvis det som andre varetektssurrogater sikrer formålet med varetektsfengslingen.

For å etablere elektronisk kontroll som alternativ til varetekt i fengsel, er det flere sentrale spørsmål som må avklares nærmere i underliggende regelverk, for eksempel forhold og ansvarsdeling mellom påtalemyndighet, domstol og kriminalomsorg. En viktig forutsetning er at hjemmelsgrunnlaget for varetekt vil være det samme. Etter å ha besluttet varetekt, kan retten i rettsmøte be kriminalomsorgen vurdere om elektronisk kontroll ivaretar formålet med varetekten og om de øvrige forutsetninger for elektronisk kontroll er til stede.

På bakgrunn av innstillingen fra kriminalomsorgen beslutter domstolen og eventuelt påtalemyndigheten om tiltaket er egnet etter en konkret vurdering av omstendighetene i den enkelte sak. Elektronisk kontroll skal ikke medføre økt bruk av varetekt, men være et reelt alternativ til fengsling.

Gjennomføringen av varetektssurrogatet kan i stor grad samordnes med den etablerte ordningen med straffegjennomføring med elektronisk kontroll, slik at relevant og eksisterende kompetanse og drift kan benyttes. Det finnes et godt etablert teknisk system med tilhørende kontrollsentral som overvåker alle alarmer på landsbasis, og medarbeidere med kompetanse på elektronisk kontroll i alle kriminalomsorgens regioner. Kriminalomsorgen skal ta ansvar for forberedende kartlegging og tilrettelegging.

Oppfølging av personer under gjennomføringen vil være ulik for varetekt og domssonere, da personer i varetekt ikke kan pålegges samtaler og liknende med kriminalomsorgen. Derimot har kriminalomsorgens ansatte en viktig funksjon når det gjelder å tilby samtaler og praktisk bistand for å motvirke isolasjon og andre utfordringer ved varetekten.

Eventuelle brudd under gjennomføringen bør etter departementets syn håndteres etter samme ruti-

ner som ved straffegjennomføring. Kriminalomsorgen melder fra til politiet som konstaterer om brudd på vilkårene er skjedd. Dersom siktede forlater avtalt oppholdssted, må situasjonen behandles som en rømning, og siktede etterlyses og pågripes av politiet på vanlig måte. Nærmere regler om brudd foreslås regulert i underliggende regelverk.

Den teknologiske løsningen som er valgt for straffegjennomføring med elektronisk kontroll, vil være egnet og tilstrekkelig også for varetektssurrogat. Etter fire års drift har kriminalomsorgen gode erfaringer med løsningen og anser teknologien som robust og driftssikker.

Har den dømte vært undergitt frihetsberøvelse i anledning av saken, skal dommen inneholde bestemmelse om at hele denne tiden skal bringes til fradrag i straffen, slik at straffen til og med kan anses utholdt i sin helhet, jf. straffeloven § 60. Spørsmålet er om varetektssurrogatet med elektronisk kontroll gir rett til fradrag i straff etter denne bestemmelsen. Frihetsberøvelse er ifølge forarbeidene til loven ikke begrenset til varetektsfengsling på bakgrunn av rettskjennelse.

Etter departementets syn vil varetektssurrogat ved opphold på ett eller flere bestemte steder undergitt elektronisk kontroll gi rett til varetektsfradrag dag for dag etter straffeloven § 60.

Departementet går inn for å innføre elektronisk kontroll som varetektssurrogat og foreslår at ordningen hjemles som et nytt tredje ledd i straffeprosessloven § 188. I dag besluttes pågrepelse og fengsling hovedsakelig når det foreligger en fare for bevisforspillelse, rømning, nye straffbare handlinger, eller en kombinasjon av disse. Departementet antar at elektronisk kontroll vil være særlig aktuelt som varetektsurrogat ved fare for nye straffbare handlinger og spesielt overfor unge lovbytere.

Vilkårene for straffegjennomføring med elektronisk kontroll etter straffegjennomføringsloven § 16 annet ledd

Straffegjennomføringsloven § 16 fikk ved lov 29. juni 2007 nr. 84 et nytt annet ledd som åpner for at domfelte kan gjennomføre hele eller deler av en ubetinget fengselsstraff utenfor fengsel når det settes vilkår om at domfelte skal være undergitt elektronisk kontroll («hjemmesoning»).

Vilkårene for straffegjennomføring med elektronisk kontroll er at den idømte fengselsstraff eller resterende tid frem til forventet prøveløslatelse er inntil fire måneder, og det er hensiktsmessig for å sikre en positiv utvikling og motvirke ny kriminalitet.

For domfelte under 18 år gjelder ikke vilkåret om at den idømte fengselsstraff eller resterende tid frem til forventet prøveløslatelse er inntil fire måneder.

Det innebærer at kriminalomsorgen alltid skal vurdere om domfelte under 18 år oppfyller vilkårene for å gjennomføre straffen utenfor fengsel med elektronisk kontroll.

Justisdepartementet har gitt forskrift med utfyllende bestemmelser om bruk av elektronisk kontroll.

Departementet fastholder forslaget i høringsnotatet om mindre justeringer i straffegjennomføringsloven § 16 annet ledd om vilkårene for bruken av elektronisk kontroll ved straffegjennomføring. Utprøvingen har vist behov for å erstatte uttrykket «prøveløslatelse» med «løslatelse» og presisere at den ubetingede fengselsstraffen ikke må overstige fire måneder.

Prinsippene i straffegjennomføringsloven § 42 fjerde ledd om at prøveløslatelsen skal være tilrådelig, vil etter departementets syn ikke uthules med de endringene som er foreslått. Elektronisk kontroll kan tvert imot være det nødvendige tiltaket som gjør prøveløslatelse på et senere tidspunkt tilrådelig, da det under gjennomføringen er et høyt kontrollnivå og tett oppfølging fra kriminalomsorgen. Ved straffegjennomføring med elektronisk kontroll har domfelte fått anledning til å vise mestring i samfunnet.

Høy grad av kontroll, i kombinasjon med lav terskel for overføring til fengsel etter brudd, bidrar dessuten til løsninger som ivaretar sikkerheten på en forsvarlig måte. Departementet vil også peke på at kriminalomsorgen alltid skal foreta en utilrådelighetsvurdering ved overføring til straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Videre skal kriminalomsorgen vektlegge blant annet domfeltes soningshistorikk i vurderingen.

Elektronisk kontroll kan også være et egnet tiltak for å redusere risikoen for ny kriminalitet under gjennomføringen da kriminalomsorgen har god oversikt over domfeltes hverdag med et detaljert tidsskjema.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Tore Hagebakken, Sigvald Oppebøen Hansen, Anna Ljunggren og Tove-Lise Torve, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kieland Asmyhr, Ulf Leirstein, Åse Michaelsen og lederen Per Sandberg, fra Høyre, André Oktay Dahl og Anders B. Werp, fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til forslagene i Prop. 71 L (2012–2013).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at regjeringen i denne saken har fremmet to lovforslag. Regjeringen

foreslår å innføre en ordning med elektronisk kontroll som varetektssurrogat. Ordningen vil innebære at retten kan beslutte at siktede skal oppholde seg på bestemte steder og være undergitt elektronisk kontroll i stedet for fengsling. Hjemmelsgrunnlaget for den foreslåtte ordningen vil være straffeprosessloven § 188. Justis- og beredskapsdepartementet foreslår videre to mindre justeringer i vilkårene for bruk av elektronisk kontroll ved straffegjennomføring, jf. straffegjennomføringsloven § 16 annet ledd. Erfaringene med elektronisk kontroll har vist at det er behov for å erstatte uttrykket «prøveløslatelse» med «løslatelse» og presisere at den ubetingede fengselsstraffen ikke må overstige fire måneder.

Flertallet mener at bruk av elektronisk kontroll som varetektssurrogat er positivt av flere grunner. Elektronisk kontroll utenfor fengsel vil være mindre inngripende enn tradisjonell varetekt og vil derfor være et nyttig supplement. Varetektsinstituttet har blitt kritisert på grunn av negative konsekvenser for den fengslede. Elektronisk kontroll vil redusere bruken av tradisjonell varetektsfengsling. Ordningen vil også frigi fengselsplasser til andre formål.

Flertallet vil videre peke på at man ved elektronisk kontroll kan øke domfeltes muligheter for vellykket tilbakeføring til samfunnet etter endt soning. Ordningen legger til rette for at domfelte kan opprettholde sosiale relasjoner til samfunnet under soningen, fordi domfelte vil kunne opprettholde arbeid, skole eller annen aktivisering under straffegjennomføringen. Fengsel kan føre til store påkjenninger for den enkelte domfelte, blant annet i form av tapt kontakt med familie, tapt arbeidsfortjeneste, tapt skolegang og tap av normal sosial omgang.

Flertallet viser videre til at ønsket om at domfelte skal kunne opprettholde studier eller jobb også er bakgrunnen for at det vil stilles krav til aktivisering og oppfølging av domfelte under soning. Domfelte skal være aktivisert i et minimum antall timer per uke, normalt mellom 20 og 40 timer. Aktiviseringen kan være arbeid, skole, studier, behandling, kursvirksomhet og liknende. I de tilfellene det er praktisk mulig, skal det også oppnevnes en kontaktperson på sysselsettingsstedet. Minimum to ganger i uken skal domfelte møte kriminalomsorgen for samtaler, programvirksomhet eller annet individuelt tilrettelagt innhold.

Flertallet vil påpeke at kontrollnivået under straffegjennomføringen er og vil være høyt. Den som gjennomfører straff med elektronisk kontroll, fullbyrder ubetinget fengselsstraff, og det er etablert et kontrollregime som ivaretar nettopp dette. Av hensyn til sikkerheten og kvaliteten på straffegjennomføringen er det viktig med døgnkontinuerlig kriminalomsorgsfaglig kompetanse alle dager i uken. Dette vil sikre god kontroll og mulighet for å treffe nødvendi-

ge beslutninger til enhver tid. Brudd på gjennomføringen skal håndteres effektivt, om nødvendig ved umiddelbar innsettelse i fengsel.

Flertallet mener prøveprosjektet med elektronisk kontroll så langt har vært vellykket, og at det er all mulig grunn til å videreutvikle elektronisk kontroll som soningsform. I perioden 2008–oktober 2012 har over 4 100 gjennomført straffen på denne måten. I 190 av disse tilfellene er det registrert brudd på reglene. Dette er en andel på 4,6 pst. og er svært lavt. De fleste tilfellene skyldes inntak av mindre mengder alkohol eller brudd på avtaler med kriminalomsorgen.

Flertallet er positive til at regjeringen legger frem de nevnte lovforslag. Elektronisk kontroll er en moderne soningsform, der tilbakeføring fokuseres. Flertallet stiller seg bak lovforslagene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at regjeringen i denne saken har fremmet to lovforslag. Regjeringen foreslår å innføre en ordning med elektronisk kontroll som varetektssurrogat. Ordningen som foreslås hjemlet i straffeprosesslovens § 188 innebærer at retten i stedet for fengsling kan beslutte at siktede skal oppholde seg på bestemte steder og være undergitt elektronisk kontroll. Dette er et ledd i regjeringens arbeid for å bygge ned soningskøene. Videre fremmer regjeringen to mindre justeringer i vilkårene for bruk av elektronisk kontroll ved straffegjennomføring, jf. straffegjennomføringsloven § 16 annet ledd. Forslaget går ut på å erstatte uttrykket «prøveløslatelse» med «løslatelse» og presisere at den ubetingede fengselsstraffen ikke må overstige fire måneder. Disse medlemmer viser til at forslagene til endring er sendt ut på en bred høring, og har merket seg at flere høringsinstanser, bl.a. Riksadvokaten, har uttalt seg negativt om forslaget.

Disse medlemmer viser til at reglene om bruk av varetektsfengsling behandles i straffeprosesslovens fjerde del, kapittel 14. Disse medlemmer vil bemerke at pågrepelse og deretter varetektsfengsling oppleves som et sterkt inngrep av de som blir utsatt for det. Varetektsfengsling bør kun benyttes i de tilfeller hvor det er et sterkt behov for det, og det følger av straffeprosessloven §§ 171 og 172 at det er en rekke vilkår som må oppfylles før et slikt tvangsmiddel kan benyttes. Det kan dreie seg om tilfeller hvor det er stor fare for gjentagelse, at den siktede vil unnlate seg straffeforfølgning, fare for bevisforspillelse, fjerning av spor eller påvirkning av vitner. Det påligger påtalemyndigheten en betydelig bevisbyrde å sannsynliggjøre overfor retten at det er behov for å benytte varetekt. Straffeprosessloven §§ 188 flg. har videre bestemmelser om bruk av varetektssurrogat i særskilte tilfeller.

Disse medlemmer viser til at regjeringen begrunner forslaget om innføring av elektronisk kontroll som varetektssurrogat med at Norge flere ganger har blitt kritisert for utstrakt bruk av varetektsfengsling av ulike internasjonale og regionale overvåkingsorganer som for eksempel «The UN Committee Against Torture (CAT)». Regjeringen begrunner videre forslaget med at innføring av elektronisk soning også vil bidra til en tilgang på flere fengselsplasser og dermed redusere soningskøen.

Disse medlemmer mener at det i dag er forholdsvise strenge regler for bruk av varetekt og at den pågrepne må fremstilles for varetektsfengsling i retten senest den tredje dagen etter pågripelsen. Det er videre liten grunn til å tro at politiet i noen særlig grad benytter varetektsfengsling uten at det er et sterkt behov for bruk av et slikt tvangsmiddel. Videre vil disse medlemmer påpeke at straffeprosessloven oppstiller svært strenge vilkår for bruk av varetektsfengsling og at tvangsmiddelet kun skal benyttes i tilfeller hvor det er grunn til å anta at den siktede vil fortsette sin ugjerning, unndra seg straffeforfølgning eller bidra til bevisforspillelse og at det er rettslig prøving av bruken av tvangsmiddelet. Dette er alvorlige tilfeller hvor det er helt vesentlig både for samfunnssikkerheten og den videre etterforskning av saken at den siktede holdes i varetekt. At vedkommende da soner i en av kriminalomsorgens enheter som er opprettet for dette formålet, skaper en trygghet og kontroll for at den siktede ikke foretar seg noe i den perioden vedkommende sitter i varetekt. Disse medlemmer vil presisere at dette ofte dreier seg om svært farlige personer og vinningsforbrytere som i utgangspunktet ikke har respekt for de regler og normer som samfunnet er bygget på. En vesentlig del av disse vil også forsøke å unndra seg straffeforfølgning, og det vil i betydelig grad gjelde det store antallet utenlandske forbrytere som har kommet til Norge i de senere år. Regjeringen viser i forslaget til at Norge flere ganger skal ha fått kritikk fra internasjonale organer for utstrakt bruk av varetektsfengsling.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet vil påpeke at internasjonale organer ikke kan påvirke hvordan Norge benytter seg av varetektsfengsling i et samfunnssikkerhetsperspektiv, og at denne kritikken først og fremst har vært rettet mot bruken av glattceller i forbindelse med varetektsfengsling. Disse medlemmer mener at det må være samfunnets behov for sikkerhet, faren for gjentakelse og faren for bevisforspillelse som må være avgjørende for om varetekt skal benyttes eller ikke. Disse medlemmer vil i denne sammenheng også påpeke at Norge er et av de land i verden som har det mildeste regimet for straffegjennomfø-

ring, herunder bruk av og standard på varetektsfengsling.

Disse medlemmer stiller seg undrende til at bruk av elektronisk kontroll vil egne seg som et surrogat for ordinær varetektsfengsling. Innføring av et slikt tvangsmiddel vil også bidra til et betydelig klaseskille innen kriminalomsorgen ved at det kun er de som har svært ordnede boforhold og en stabil familiesituasjon som kan benytte seg av ordningen. Formålet med varetektsfengsling er å sikre kontroll av den siktede og begrense tilgang på personer og informasjon til denne i løpet av varetektstiden. Derfor benytter man i mange tilfeller ordningen med brev og besøksforbud. Ved å innføre et system med elektronisk soning, vil formålet med varetektsfengslingen bli betydelig uthullet, og det vil også bidra til at private hjem blir en del av kriminalomsorgen og at familiemedlemmer av den siktede vil bli involvert i soningen. Det vil også gjelde eventuelle mindreårige barn som er en del av husstanden. Disse medlemmer mener dette er uheldig. Det vil også gjøre det enklere for den som soner å rømme og å snakke med personer som er involvert i saken. Videre er disse medlemmer av den oppfatning at bruk av elektronisk soning som varetektssurrogat i stor grad bryter med de formål og prinsipper som gjelder for bruk av varetekt. Dersom innføring av en slik ordning skal bidra til frigjøring av et større antall fengselsplasser for å redusere soningskøen, vil elektronisk soning i forbindelse med varetekt måtte benyttes i et stort antall tilfeller. Disse medlemmer kan ikke se at dette ivaretar formålene med bruk av varetektsfengsling.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre mener at mangel på lukkede fengselsplasser til varetektsfengslinger alene ikke er et argument for å innføre elektronisk kontroll som varetektssurrogat. Lukkede fengselsplasser til varetektsfengslinger benyttes i dag når det er fare for bevisforspillelse, rømning, nye straffbare handlinger, eller en kombinasjon av disse. Ved å innføre elektronisk kontroll som varetektssurrogat mener disse medlemmer at faren for at siktede kan forspille bevis vil kunne øke.

På samme måte mener disse medlemmer at også siktede vil ved elektronisk kontroll som varetektssurrogat i gitte situasjoner lettere kunne rømme eller utføre straffbare handlinger. Ved elektronisk kontroll som varetektssurrogat vil dette registreres av kriminalomsorgen, og politiet vil bli varslet, men kriminalomsorgen og politiet vil ikke kunne forhindre at siktede rømmer eller utfører nye handlinger, da elektronisk kontroll som varetektssurrogat kun registrerer når siktede forlater sitt hjem.

Disse medlemmer er enig i at det i enkelte tilfeller kan ha negative konsekvenser for den fengslede å bli varetektsfengslet. Disse medlemmer mener allikevel at lukkede fengselsplasser til varetektsfengslinger er det som i størst grad reduserer faren for at bevis forspilles, rømning og at nye straffbare handlinger skal bli begått. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til årelange påpekninger av at deler av norsk varetektspraksis er uholdbar og at det påligger regjeringen å gjennomføre tiltak for å møte denne kritikken. Disse medlemmer viser til behovet for at kapasitetsplan for kriminalomsorgen blir underlagt behandling i Stortinget. Disse medlemmer viser til at disse medlemmer gjentatte ganger har foreslått dette, men dessverre har blitt nedstemt. Disse medlemmer mener at dette er en viktig grunn til at dimensjoneringen av kriminalomsorgen preges av ad hoc-løsninger og at varetektsituasjonen er så vidt krevende som den er.

Disse medlemmer støtter ikke det fremlagte forslaget til straffeprosessloven § 188 nytt tredje ledd i lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at det ikke legges strenge nok restriksjoner for når elektronisk kontroll som varetektsurrogat kan benyttes.

Disse medlemmer ber regjeringen fremme nytt lovforslag om elektronisk kontroll som varetektsurrogat hvor dette bare kan benyttes med disse restriksjonene som den klare hovedregel:

- Siktete har ikke vært straffedømt tidligere.
- Siktete er under 18 år.
- Mindre alvorlig kriminalitet. Elektronisk kontroll som varetektsurrogat må ikke benyttes i saker som omhandler liv, legeme og helbred da brudd vil kunne få alvorlige konsekvenser for offeret i straffesaken.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre støtter forslaget til endring i lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. § 16 annet ledd første punktum.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i straffeprosessloven mv.
(elektronisk kontroll som varetektsurrogat mv.)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker skal § 188 nytt tredje ledd lyde:

I stedet for fengsling kan retten treffe beslutning om at siktede, dersom han samtykker, skal oppholde seg på ett eller flere bestemte steder, og være undergitt elektronisk kontroll. Kongen kan gi nærmere forskrifter om elektronisk kontroll i stedet for fengsling.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

II

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. skal § 16 annet ledd første punktum lyde:

Dersom den idømte ubetingede fengselsstraffen eller resterende tid frem til forventet løslatelse er inn-til 4 måneder, og det er hensiktsmessig for å sikre en positiv utvikling og motvirke ny kriminalitet, kan straffen gjennomføres utenfor fengsel når det settes vilkår om at domfelte skal være undergitt elektronisk kontroll.

III

Del I trer i kraft fra det tidspunktet Kongen bestemmer. Del II trer i kraft straks.

Oslo, i justiskomiteen, den 23. april 2013

Per Sandberg

leder

Hans Frode Kielland Asmyhr

ordfører

